

FORSVARLIG SAKSBEHANDLING OG KLARSPRÅK

Selbu kommune
Forvaltningsrevisjon

2024

SAMMENDRAG

Forsvarlig saksbehandling og bruk av klart språk i saksfremlegg er sentrale byggeklosser i et velfungerende lokaldemokrati. Revisjon Midt-Norge har i denne forvaltningsrevisjonen undersøkt om Selbu kommune har system og retningslinjer som ivaretar dette. Det er også sett på om systemene blir brukt i praksis. Revisjonen er gjennomført på bestilling fra kontrollutvalget i kommunen.

Revisor konkluderer med at kommunedirektøren har et system som sikrer forsvarlig saksbehandling av saker som skal til politisk behandling. Revisor finner holdepunkt i intervjudata for at systemet blir benyttet. Systemet mangler en rutine for kvalitetssikring. Systemet er relativt nytt, og innført etter at ny kommunedirektør ble tilsatt i kommunen i 2022.

Selbu kommune har ingen rutine for bruk av klarspråk. Det er tilgjengelig informasjon om hvordan klarspråk skal benyttes i saksfremlegg til politisk behandling. Med utgangspunkt i internkontrollkrav mener revisor at dette er godt nok. Opplæringsmateriell i bruk av klarspråk er gjort tilgjengelig. Med utgangspunkt i gjennomgang av budsjett og handlingsplan 2023, kommunestyresak 66/22, kan ikke revisor se at klarspråk er benyttet i tilstrekkelig grad.

Revisor anbefaler at Selbu kommune lager en rutine for kvalitetssikring av saker til politisk behandling. Det bør også settes av mer tid til opplæring i klarspråk i kommuneadministrasjonen.

Revisjon Midt-Norge vil takke kontrollutvalget i Selbu for bestillingen. Den har også utfordret oss på bruk av presist språk, innenfor rammene av en forvaltningsrevisjon. Kommuneadministrasjonen har bidratt til at vi har fått tilgang til nødvendig informasjon på en effektiv måte.

Marius Johnsborg

Oppdragsansvarlig revisor

Anne Grete Wold

Prosjektmedarbeider

INNLEDNING

Bestilling

Kontrollutvalget i Selbu bestilte i sak 37/22, 23.11.22 en forvaltningsrevisjon for å belyse om kommunen har system og rutiner som sikrer forsvarlig saksbehandling. Kontrollutvalget ønsket også at revisjonen skulle omfatte kommuneadministrasjonens bruk av «klarspråk» i saksfremlegg. Revisor la frem et forslag til prosjektplan i sak 17/23, 03.05.22, med to problemstillinger. Kontrollutvalget sluttet seg til prosjektplanen, og ba i tillegg om at det ble gjort intervjuer av saksbehandlere som leverer saksgrunnlag til politisk behandling.

Problemstillinger

1. Har Selbu kommune system og retningslinjer som sikrer en forsvarlig forberedelse av saker som skal til behandling i kommunestyret, og benyttes dette systemet i praksis?
2. Har Selbu kommune rutiner for, og blir det benyttet klarspråk i saksgrunnlag og utredninger som går til politisk behandling?

Avgrensninger

Revisor har tatt utgangspunkt i saker som har gått til behandling i kommunestyret fra januar til oktober 2023. I tillegg er kommunestyresak 66/22 gjennomgått. Enkeltvedtak som er besluttet av kommuneadministrasjonen er ikke sett på.

Metode

Intervju

Utvalgte ledere, andre medarbeidere og folkevalgte har blitt intervjuet. I alt har revisor hatt intervju med 11 respondenter; 3 folkevalgte og 8 personer ansatt i kommuneadministrasjonen. Oppstartsmøtet med kommunedirektør og økonomisjef, samt intervjuene med de folkevalgte, ble gjort via Teams. Øvrige respondenter ble intervjuet ved fysisk tilstedeværelse i Selbu rådhus. Varigheten på intervjuene var fra 30 minutter opp til en time. Det ble skrevet referat fra oppstartsmøtet og intervjuene. Alle referater er godkjent av respondentene. Hensikten med intervjuene var å få frem forskjellen mellom rutinebeskrivelser og utført praksis. Intervju bidrar også til å skape refleksjon rundt tema i revidert organisasjon.

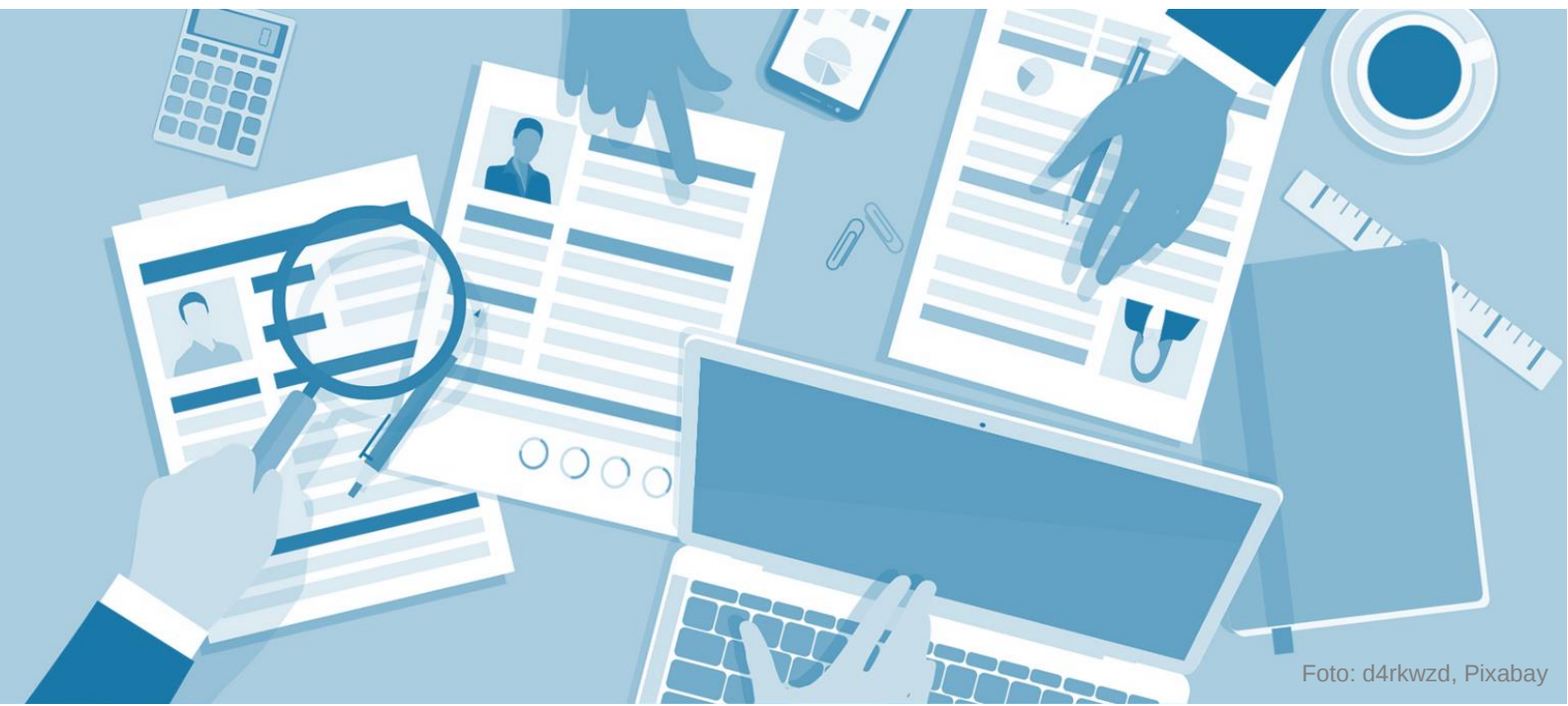
Dokumentgjennomgang

Skriftlige prosedyrer, rutiner og andre relevante dokument for problemstillingene er gjennomgått. Dette for å kontrollere om formalitetskrav innenfor internkontrollen er ivaretatt. I tillegg har revisor lest protokoller fra kommunestyret siste år for å se om saker har blitt sendt tilbake for ytterligere utredning. Saksfremlegg i forbindelse med budsjett 2023 og handlingsplan 2023-2026, kommunestyrets sak 66/22 er analysert. Revisor har brukt NAVs språkhjelpskalkulator (Klarspråkhjelpen) til å beregne gjennomsnittlig antall ord per setning, pluss prosentvis andel lange ord i dokumentet. Denne summen utgjør en lesbarhetsindeks (Bjørnsson 1968). Hensikten med metoden var å få et objektivt syn på dokumentets lesbarhet. Dokumentet er også analysert etter mal fra riksrevisjonens rapport om forståelig kommunikasjon i vedtaksbrev fra Statens pensjonskasse og NAV (Riksrevisjonen2022). Revisor har også gjennomgått Selbu kommunes avvikssystem for å lete etter avviksmeldinger i politisk saksbehandling.

God revisjonsskikk og vurdering av metode

Forvaltningsrevisjonen er gjennomført etter standarden RSK 001, som definerer god revisjonsskikk for forvaltningsrevisjoner i Norge etter Kommuneleien § 24-2, 2 ledd. En kombinasjon av metoder bidrar til å styrke påliteligheten.

Hva som er god bruk av klarspråk er til en viss grad subjektivt. Revisor har derfor søkt støtte i tekniske beregninger, som beskrevet ovenfor. Revisor har lagt vekt på at det er kommuneadministrasjonen som er revidert i denne forvaltningsrevisjonen. Samlet sett vurderer revisor at innsamlede data og valgte metoder er tilstrekkelig for å svare på problemstillingene. Intervju som metode har en svakhet med tanke på at revisor når forholdsvis få respondenter. De som er intervjuet, har alle en sentral rolle i å arbeide med saksframlegg for politisk behandling. Intervjuene utfyller dokumentanalyse og tekstanalyse som metode.

REVISJONSKRITERIER

Revisjonskriterier er krav, normer og/eller standarder som kommunen blir vurdert opp mot i en forvaltningsrevisjon. Disse er som regel hentet fra lov, forskrifter og beskrivelser av anerkjente standarder.

Forsvarlig saksbehandling

Å utrede saker til politiske behandling er en av hovedoppgavene til administrasjonen i en kommune. Kommunelovens §13-1 fastslår at kommunedirektøren skal påse at saker som blir lagt fram for folkevalgte organer er forsvarlig utredet. Utredningen skal gi et faktisk og rettslig grunnlag for å treffe vedtak.

Loven setter også krav til at kommunedirektøren skal ha internkontroll jf kommunelovens § 25-1. Overordnet hensikt med internkontrollen er å følge opp at lover og regler blir fulgt opp i kommunen. KS sin veileder fra 2020, Orden i eget hus, beskriver metoder for dette. Veilederen støtter seg på anerkjente metoder for internkontroll, slik som Coso-rammeverket (COSO 2017). Man kan også se til systemer for kvalitetsstyring, slik som ISO 9001 (iso.org 2015). Med bakgrunn i disse referansene benytter revisor følgende revisjonskriterier:

Kommunedirektøren skal ha nedfelt og iverksatt:

- Tydelige roller og ansvar for saksbehandlingen.

I tillegg bør kommunedirektøren ha

- Rutiner for utarbeidelse av saksgrunnlag.
- Rutiner for kvalitetssikring av saksgrunnlag.
- Gjennomført opplæring av ansatte som arbeider med saksgrunnlag.

Klarspråk

I Språklova § 9 går det fram at offentlige organ skal kommunisere på et klart og korrekt språk. Språket skal være tilpasset målgruppen. Dette språket blir benevnt som «klarspråk». Språkrådet har definert klarspråk slik: «*Klarspråk er kommunikasjon med så tydelig ordlyd, struktur og utforming at leserne i målgruppen finner informasjonen de trenger, forstår den og kan bruke den.*» Kommunedirektøren er pålagt å følge Språklova, med tilhørende internkontroll. Loven sier at internkontrollen skal være tilpasset virksomhetens størrelse og omfang. Revisor vurderer det derfor slik at formaliserte rutiner knyttet til klarspråk ikke er påkrevd, men at det bør finnes informasjon om hvordan klarspråk skal brukes. Følgende kriterier blir derfor benyttet i rapporten:

- Det bør finnes informasjon om hvordan klarspråk skal brukes i saksframlegg.
- Kommunedirektøren bør ha lagt til rette for opplæring i klarspråk.

Ut fra Språkrådets definisjon blir klarspråk brukt når leseren finner det han trenger, forstår det han finner og kan bruke det han finner til å gjøre det han skal. I praksis betyr dette at kommuneadministrasjonen bør:

- Legge til rette for at saksgrunnlag, med riktig innhold.
- Skrive saksfremleggene med så tydelig ordlyd at målgruppen forstår innholdet.

PROBLEMSTILLING 1: SYSTEM FOR SAKSBEHANDLING

Ansvar, rollefordeling og rutiner for forsvarlig saksbehandling

Datagrunnlag

Selbu kommune har et administrativt delegeringsreglement gjeldende fra 01.01.2023. Reglementet stadfester at det er kommunedirektøren som er ansvarlig for all administrativ behandling av saker til politisk behandling. Myndigheten kan delegeres.

I kvalitetssystemet til kommunen finnes det en prosedyre som skal sikre at saker som blir lagt fram for folkevalgte organer er forsvarlig utredet. Prosedyren er utarbeidet etter at det ble gjennomført opplæring i saksbehandling høsten 2022. Den bygger på delegeringsreglementet, og henviser til bruk av saksbehandlingssystemet Elements. Den gir også saksbehandler en «huskeliste» for hva som er ansett som god saksbehandling. Systemet sikrer behandlingsflyt, og at lovverk for offentlighet blir fulgt.

Alle saker til politisk behandling skal være godkjent av sektorleder eller virksomhetsleder. Gjennom intervjuene kommer det fram at virksomhetsledere i stor grad er saksbehandlere. Kommunedirektøren skal godkjenne saker som disse utarbeider. Virksomhetsområdet plan, areal og teknikk er et unntak, der det er fire medarbeidere som skriver saker til politisk nivå. Alle saker skal være ferdig i tilstrekkelig tid, slik at

de kan bli kvalitetssikret før de blir lagt fram til politisk behandling. Hva som er tilstrekkelig tid er ikke definert fra sak til sak. Saker som er sektorovergripende, skal alltid drøftes i kommunedirektørens ledergruppe før de blir ferdigstilt. De saksbehandlere revisor har intervjuet bekrefter at rutinen blir brukt.

Revisor har gjennomgått kommunens avvikssystem. Det finnes ingen avviksmeldinger i tilknytning til rutinen som beskriver metode for politisk saksbehandling. En saksbehandler forteller imidlertid at hun er usikker på om kvalitetssystemet blir brukt til å registrere avvik.

Revisors vurdering

- **Kommuneadministrasjonen har i delegeringsreglementet tydeliggjort ansvars- og rollefordeling for saksbehandling.**
- **Kommuneadministrasjonen bruker en skriftlig og gjenfinnbar rutine for utarbeidelse av saksgrunnlag til politisk behandling.**

PROBLEMSTILLING 1: SYSTEM FOR SAKSBEHANDLING

Opplæring og kvalitetssikring i forsvarlig saksbehandling

Datagrunnlag

Delegeringsreglementet, prosedyren og saksbehandlersystemet Elements skal sikre at alle saker blir utformet og godkjent på en forutsigbar måte. I samtlige intervju med ledere, kommer det fram at denne godkjennelsesprosessen også inkluderer kvalitetskontroll. Det finnes ingen egen rutine for denne kontrollen. Samtidig blir det poengtert i flere intervju at saksbehandlere tar utgangspunkt i den opplæringen de har fått. Lederne sikrer ut fra egen kunnskap og erfaring at saken har en riktig struktur, at innstillingen er tydelig, og at det blir brukt et klart og godt språk. I tillegg bidrar saksmalen i Elements til å strukturere sakene på en gjenkjennelig måte. Kommunedirektøren forteller at de som godkjenner saker har en bevissthet om at godkjenningen også er kvalitetskontroll.

Kommunedirektøren forteller at det er gjort flere tiltak for å bedre kvaliteten på innholdet i saksgrunnlagene. Det er jobbet med struktur, rutiner og maler. Hun har selv holdt kurs for ledere og andre ansatte som skriver saker. Revisor har fått tilsendt kursmaterialet. Det blir opplyst i e-post til revisor at ca. 30 deltagere har gjennomført kurset.

Alle intervjudata fra ledere og saksbehandlere tilsier at rutiner, maler og datasystem for utarbeidelse av saksgrunnlag til kommunestyret blir brukt. Samtlige intervjuobjekt henviser til en lik

fremgangsmåte, og de samme underliggende dokumentene.

Revisors vurdering

- **Kommuneadministrasjonen mangler en rutine for å kvalitetssikre saksgrunnlag. Sakene blir kvalitetssikret ut fra kunnskapsnivået til ressurspersonene som gjennomfører kvalitetssikringen.**
- **Kommunen har gjennomført opplæring av ansatte som skriver saksgrunnlag.**

PROBLEMSTILLING 2: RUTINER OG BRUK AV KLARSPRÅK

Informasjon om og opplæring i klarspråk

Datagrunnlag

Proseduren for saker som skal til politisk behandling, beskriver eksplisitt at «klart språk» skal brukes i saksbehandlingen. Den gir likevel ikke informasjon om hvor saksbehandler kan finne mer informasjon om dette. Flere av de som ble intervjuet, informerte om at det har vært et betydelig fokus på klarspråk det siste året.

Kommunedirektøren opplyser at det finnes tilgjengelig informasjon på kommunens intranett om hvordan saksbehandlere skal bruke klarspråk i saksfremleggene. Denne informasjonen har ligget der i flere år, og den har fått mer oppmerksomhet den siste tiden.

Det blir opplyst i oppstartsmøte at de ansatte har tilgang til nettkurs i klarspråk. Her nevnes KS sitt kurs «Den gylne pennen». I tillegg blir det gjennomført kurs i klarspråk gjennom kommunens samarbeid med Værnesregionen. I e-post til revisor blir det opplyst at kurset sist ble arrangert i 2021. Kommunens kontaktperson i forbindelse med forvaltningsrevisjonen vet ikke hvor mange som har gjennomført kurset. En saksbehandler forteller at tips for klarspråk ble utsendt samtidig som de ble lagt på intranettet. Saksbehandleren har ikke fått tilbud om opplæring i skriving av saker. Hun legger til at det er lite tid til forbedringsarbeid, da det blir prioritert å levere på driftsoppgavene.

Revisors vurdering

- ★ Det finnes tilgjengelig informasjon og tips for hvordan saksbehandlere skal bruke klarspråk i saksfremlegg.
- ★ Det er i noen grad lagt til rette for opplæring i bruk av klarspråk, i den forstand at opplæringsmaterieell er tilgjengelig.

PROBLEMSTILLING 2: RUTINER OG BRUK AV KLARSPRÅK

Tilgjengeliggjøring og innhold i saksfremlegg

Datagrunnlag

Ifølge kommunens prosedyrer, blir grunnlag for kommunestyresakene sendt ut fra sekretariat senest en uke før møte. Folkevalgte blir varslet når sakspapir blir lagt ut. Alle respondenter er opptatt av tilstrekkelig tid, både til å lese og å få gjennomført nødvendige politiske prosesser før beslutning i en sak. Intervjuene med politikerne gir indikasjon på at sakene blir lagt ut til riktig tid. Det skjer kun unntaksvis at noen sakspapirer blir ettersendt, og ingen eksemplere blir gitt. Ledere i kommuneadministrasjonen gir samme opplysninger.

Alle saksfremlegg blir bygd opp etter samme mal. Første punkt er kommunedirektørens innstilling. Deretter kommer henvisning til refererte dokumenter i saken. For større saker kommer så et sammendrag. De neste punktene er bakgrunn for saken, saksopplysninger, drøfting, og til sist kommunedirektørens konklusjon. Det finnes en tilsvarende mal for plansaker.

De folkevalgte revisor har snakket med leser saksfremlegg på iPad eller PC. De mener at formatet sakene er presentert i er godt tilpasset disse verktøyene. Det blir også gitt

uttrykk for at dagens system, First Agenda, fungerer bedre enn det forrige systemet.

Ettersom kommunen har byttet system for publisering av saker, er ikke saker fra før 09.05.2022 direkte tilgjengelig på kommunens hjemmeside. Eldre saker blir tilgjengelig ved innsending av en innsynsforespørsel.

Politikerne som er intervjuet, mener at mengden sakspapir ikke må bli for stor. Her har noen en forventning om at de skal lese alt, mens andre sørger for at man innenfor samme parti eller gruppetilhørighet, får en god oversikt over saken. De har gjerne et nettverk rundt seg de kan bruke for å stille spørsmål om et saksfremlegg.

I budsjettarbeidet for 2023 viser ordføreren til mangler i saken som en utfordring. Dette er omtalt i en egen undersøkelse utført av Revisjon Midt-Norge SA (UND1005, 2023). Ordføreren er opptatt av tilstrekkelig forutsigbarhet i budsjettarbeidet. Han nevner at han selv måtte ta tak i saksgrunnlagene for utarbeidelse av økonomiske handlingsregler. Han stiller spørsmål ved administrasjonens kompetanse på området. Samtidig viser ordføreren forståelse for at usikre inntekter i seg selv skaper usikkerhet i budsjettforhandlingene.

Når det gjelder saksfremleggene generelt, forteller ordføreren at de har blitt mer konsise og kortere.

Samtidig kan sakene ha mange vedlegg. Dette gir store mengder tekst. Disse er nødvendigvis ikke enkle å forstå. Nå fremgår det tydeligere enn før hva kommunedirektør innstiller på. Samtidig mener ordføreren at det åpnes for det politiske skjønnet i beslutningsprosessen.

Revisor har spurt både politikere og virksomhetsledere om saker tenderer til å være politisk farget fra administrasjonen. En virksomhetsleder forteller at det har forekommet kritikk av dette. Et eksempel kan være at saksbehandler er engasjert i miljøvern, som også blir flagget i sosiale medier. Han sier at i mange saker er det strenge lovkrav, og at dette ikke nødvendigvis er enkelt å forstå. Dermed kan administrasjonens bli kritisert.

En politiker forteller at noen saker ikke blir kommunisert riktig utad, og at ny informasjon kommer til mens den politiske debatten pågår. En annen folkevalgt mener at alle opplysninger rundt en sak skal finnes i sakspapirene. Han mener at dette ligger i begrepet «forsvarlig utredet». Da skal det under debatten ikke være behov for tilleggsopplysninger fra administrasjonen.

Kommunestyret velger sjelden å sende saker til ytterligere utredning. Alle politikere revisor har snakket med er kjent med muligheten til å sende en sak tilbake til kommuneadministrasjonen for tilføring av mer informasjon. Det blir fortalt både fra en virksomhetsleder og en politiker at den vanligste årsaken til at kommunestyret ikke tar en beslutning med bakgrunn i saksgrunnlaget, skyldes formelle mangler i saken. Revisor har gått igjennom kommunestyrets protokoller for 2023, og

kan ikke se at noen saker er sendt i retur til administrasjonen.

En medarbeider i administrasjonen vil gjerne ha hyppigere tilbakemeldinger fra politikerne på utforming og kvaliteten på saksfremleggene.

Revisors vurdering

Kommunen har en egen prosedyre som sammen med saksbehandlersystemet sikrer at saksgrunnlag med riktig innhold er tilgjengelig for de folkevalgte. Revisor har ingen indikasjon på at systemet ikke blir fulgt i praksis. Saksbehandlere støtter seg til en kortfattet mal for å sikre riktig innhold.

PROBLEMSTILLING 2: RUTINER OG BRUK AV KLARSPRÅK

Forståelig ordlyd i saksfremlegg

Datagrunnlag

For å få et inntrykk av ordlyden i saksfremlegg har revisor ved hjelp av Klarspråkhjelpen beregnet lesbarhetsindeksen kapittel for kapittel i sak 66/22 - Budsjett og handlingsplan for 2023. Indeksen for lesbarhet blir beregnet ut fra antall ord pr setning og prosentvist antall lange ord. Teksten i sin helhet i sak 66/22 gir en gjennomsnittlig lesbarhetsindeks på 52. I følge Klarspråkhjelpen er dermed teksten vanskelig å lese. Den dårligste lesbarhetsindeks målt for ett kapittel er 72, mens beste indeks er 44.

I alt inneholder dokumentet 47 avsnitt som er lengre enn sju setninger. 184 setninger har mer en tjue ord. Kapittel for kapittel inneholder dokumentet 2059 unike lange ord. Teksten inneholder kompliserte setninger med mange innskutte bisetninger. Fremmedord er kun delvis forklart. Med ett unntak, har alle kapittel et passivt språk. Dette etter revisor sitt skjønn.

Politikerne revisor har intervjuet viser forståelse for at språket som blir brukt i saker til politisk behandling, må bestå av noe faguttrykk. I slike tilfeller vil en forklaring av vanskelige begrep være hensiktsmessig. Alle respondentene uttrykker at det er begreper som er mer eller mindre vanskelig i denne saken.

Revisors vurdering

Revisor er av den oppfatning at budsjettdokumentene i kommunestyresak 68/22 er tung å lese. Denne vurderingen er gjort på grunnlag av dårlig leserindeks, og bruk av lange ord og avsnitt. I tillegg blir det brukt en stor andel passivt språk, bisetninger og fremmedord.

KONKLUSJON OG REVISORS ANBEFALINGER

Konklusjon

Revisor konkluderer med at kommunedirektøren har et system som sikrer forsvarlig saksbehandling av saker som skal til politisk behandling. Revisor finner holdepunkt i intervjudata for at systemet blir brukt i praksis. Systemet mangler en rutine for kvalitetssikring. Systemet er relativt nytt, og innført etter at ny kommunedirektør startet i 2022.

Selbu kommune har ingen rutine for bruk av klarspråk, men har tilgjengeliggjort informasjon om hvordan klarspråk skal benyttes i saksfremlegg til politisk behandling. Med utgangspunkt i internkontrollkrav mener revisor at dette er godt nok. Opplæringsmateriell i bruk av klarspråk er gjort tilgjengelig. Med utgangspunkt i gjennomgang av budsjett og handlingsplan 2023, kommunestyresak 66/22, kan ikke revisor se at klarspråk blir benyttet i tilstrekkelig grad. Revisor er av den oppfatning at teksten er tung å lese. Bruk av lange ord og avsnitt, fremmedord, bisetninger og passivt språk forklarer dette.

Revisor mener det er uheldig at saker eldre enn 09.05.2022 ikke ligger åpent tilgjengelig.

Revisors anbefalinger

- **Kommunedirektøren bør lage en rutine for kvalitetssikring av saksgrunnlag.**
- **Kommunedirektøren bør sørge for at det blir satt av tid til opplæring i klarspråk i administrasjonen.**

KOMMUNEDIREKTØRENS UTTALELSE

Kommunedirektøren i Selbu kommune oversendte 25.01.24 følgende uttalelse til rapporten:

«Rapporten gir i all hovedsak et godt bilde av dette feltet sett fra kommunedirektørens og øvrig administrasjon sin side.

Det har pågått et viktig utviklingsarbeid på dette området de siste par årene. Det er godt å se at det er synlig utad. Så vil det alltid være slik at kvaliteten på sakene preges av den enkelte saksbehandlers ferdigheter både i faget og i språk. Maler og kvalitetskontroll vil til en viss grad veie opp for dette, men et «lag» med litt «bredde i» vil en slik organisasjon som vår alltid ha.

Kurset som omtales i rapporten skal kjøres med ca 1 års mellomrom, og det er planlagt nytt kurs i løpet av februar 2024.

Temaet «klart språk» har mange falsetter. Det vil være slik at bruk av fagterminologi, lange setninger, for mye tekst, lange ord og bruk av punkter eller tabeller vil prege scoren på indeksen. En slik indeks må derfor ikke brukes som en fasit på kvaliteten på en sak.

Som kommunedirektør har jeg stort fokus på at administrasjonen gjennom saksframlegg til politiske saker skal «spille demokratiet godt». Det betyr at vi skal utrede forsvarlig, vi skal synliggjøre alternativer og konsekvenser, og til slutt skal vi anbefale. Det reelle innholdet i saken må være det viktigste og at dette er godt tilgjengelig for våre folkevalgte.

I arbeidet med kvalitetsheving innenfor saksbehandling i Selbu kommune har det vært behov for og skjedd mye knyttet til utredning/drøfting/alternativer/konsekvenser. Vi har også jobbet med selve vedtakene – at de skal stå på egne bein og være presise. Når det gjelder klart språk så har dette selvsagt også vært et viktig fokusområde. Men det viktigste elementet knyttet til klart språk har vært å forkorte. De store dokumentene som Årsrapport og Handlingsplan er i løpet av et par år halvert i omfang/sidetall for å bli mer konsise og tilgjengelige. Det viser også en viktig utvikling knyttet til begrepet «klart språk».

Et dokument revisjonen har sett på for å vurdere hvordan saksbehandlingen i Selbu kommune ligger an i forhold til klart språk er «Budsjett og handlingsplan for 2023». Nå har det nok skjedd en ytterligere forbedring frem til 2024, men kommunedirektøren vil gjerne påpeke at dette kanskje ikke er det beste eksempelet til å kjøre en slik test imot. Dette fordi er det et dokument om krever en del formaliteter, faguttrykk, kulepunkter og tabeller. Etter revisjonens test kom saken ut med en lesbarhetsindeks på 52 (målet er ca 40 eller lavere). Til sammenligning testet

vi tilfeldig valgt Malvik sitt tilsvarende dokument som kom ut med 56. Denne rapporten fra revisjonen får en lesbarhetsindeks på 51.

Det som gir dårlig score på vårt testede dokument er blant annet:

- Klarspråkhjelp «leser» avsnitt med kulepunkt som en sammenhengende setning. Dette trekker ned lesbarhetsindeksen, men gjør kanskje ikke selve dokumentet mindre lesbart?
- Mange lange ord over 6 bokstaver. I et offentlig dokument er det vanskelig å unngå lange ord over 6 bokstaver. Eksempler på ord på over 6 bokstaver som brukes ofte: utdanning, kommunedirektør, folketall, rammetilskudd, eiendomsskatt, overføringer, skatteinntekter, ressurskrevende, tjenester, bemanningsnorm, utvikling, kommuneplanens samfunnsdel, bevilgning. Vi kunne brukt forkortelser for å oppnå en bedre score, men det ville neppe gjort dokumentet mer lesbart.

Det er viktig å bruke slike testverktøy med skjønn. Målsetningen om klart språk deler kommunedirektøren med revisjonen.

Oddveig Kipperberg

Kommunedirektør Selbu kommune»

Revisor har med bakgrunn i kommunedirektørens uttalelse ikke gjort endringer i rapporten.

KILDER

Bjørnsson, C. H. (1968): Läsbarhet. Stockholm: Bokforlaget Liber

Coso (2017) Helhetlig risikostyring. Sammendrag.

ISO (2015) ISO 9001:2015 Quality management systems. Requirements.

KS (2020) Orden i eget hus - kommunedirektørens internkontroll.
<https://www.ks.no/globalassets/fagomrader/lokaldemokrati/internkontroll/Kommunedirektorens-internkontroll-veileder-F41-web.pdf>

KS (udatert) Klarspråk for alle. Veileder.(13.12.2023)

Klarspråkhjelpen (<https://navikt.github.io/spraksjekk/>) (13.12.23)

NKRF (2020) RSK 001 Standard for forvaltningsrevisjon.

Riksrevisjonen (2022) - Revisjonsrapport for 2022 om forsåelig kommunikasjon i vedtaksbrev fra SPK og NAV. <https://www.riksrevisjonen.no/globalassets/rapporter/no-2023-2024/forstaelig-kommunikasjon-i-vedtaksbrev-fra-spk-og-nav.pdf> (08.01.23)

Språkrådet (udatert) Kort om klarspråk: <https://www.sprakradet.no/klarsprak/om-klarsprak/kort-om-klarsprak/> (11.12.23)